

En oväntad
invändning mot
mellanfolklig
skiljedom. :
[Undert. A.H.]

Hedin, Adolf,

26 A Br.

National Library
of Sweden

HEDIN, S. A.

E. A.

Stämmed.
Intern. v.
(Ov)

EN OVÄNTAD INVÄNDNING

MOT

MELLANFOLKLIG SKILJEDOM

AFTRYCK UR AFTONBLADET

STOCKHOLM
AFTONBLADETS TRYCKERI

1897.

EN ÖVÄNTAD INVÄNDNING

TOM

RELLÄNDEBOKENS SKILJNING

AV FÖRRETTNINGENS HÖRNING

RELLÄNDEBOKENS
AVFÄRDNINGENS ÖVERSIKT

förstörelse kan väcka det missnöje som St. Dagblad
skulle uttrycka så vida ej detta beror af oökant
krig med hela frägn och — som det vill synas —
ett kolossalt missförstånd.

Det har ju ej äfven ännu varit som en stor grist
att man icke har någon väskhet om ett staten och
dessa regeringar då de ej berättigade förhand förhand
till sig, sådana bekymra sig till skiljedom när tilldel-
sen kommit med i spelet när den omständighet upp-
betsningar i höjdt af tillvärdighet och respekt
till dess förhandlingar för att ett stat som fört

I.

Medan vi under otålig väntan på den definitiva stora nyheten om en engelsk-amerikansk skiljedoms-traktat tills vidare funno någon hugnad i underrättelsen, att den långvariga konflikten mellan Frankrike och Venezuela blifvit avslutad genom skiljedom af schweiziske förbunds-presidenten Lachenal, fingo vi som bi-produkt af St. Dagblads polemik mot herr Bj. Björnson och om ej *mot*, så åtminstone — *angående* hr utrikesministern, en den mest oväntade invändning mot internationel skiljedom. Den utveckling af skiljedomsidén, som redan blifvit en af samtidens stora uppgifter och som oräkneliga fredsvänner i alla civiliserade länder önska och hoppas, däribland ett stort antal af vår tids främste statsmän och rättslärde, den affärdas af St. Dagblad såsom en nationel förnedring, åtminstone för oss svenskar, därest vi skulle vilja vara med därom. Med denna utveckling af skiljedomstanken mena vi öfvergången från ett blott *tillfälligt* anlåtande af skiljedom i redan brännande tvister till öfverenskommelser *på förhand* avslutade om skiljedom i framdeles möjligen uppstående stridigheter, och detta så, att ej blott principen erkännes, m. a. o. att parterna lofva hvarandra att anlita skiljedomstol, utan ock hufvudreglerna för förfarandet aftalas. Vi förstå icke, huru denna alldeles naturliga utveckling af en urgammal, många gånger i äldre och i synnerhet i nyaste tider lyckligt använd utväg att undgå blodsutgjutelse och

förstörelse kan väcka det misshag, som St. Dagblad gifvit uttryck åt, så vida ej detta beror af obekantskap med hela frågan och — som det vill synas — ett kolossalt missförstånd.

Det har ju eljes anmärkts som en stor brist, att man icke har någon visshet om, att stater och deras regeringar, då de ej därtill på förhand förbundit sig, skola bekväma sig till skiljedom, när lidelsen kommit med i spelet, när den ömsesidiga upphetsningen i följd af långvarig oenighet och resultatlösa förhandlingar försvårat ett steg, som förut skulle hafva varit lätt att taga. Fr. Passy — ingen har väl glädt sig mer än han åt hvarje fredlig biläggning af statstvister — anmärker, att tyvärr skiljedomen ännu är blott »en lycklig händelse, icke en institution». Och när sir Henry Richard den 8 juli 1873 motiverade sitt berömda skiljedomsförslag, som af underhuset antogs och i en adress meddelades h. m:t, yttrade han bl. a.:

»I stället för att slösa så mycken tid, så mycket arbete, så mycken intelligens, så mycket pengar på att organisera kriget, måtte man ej skulle göra lika bra, om man använde något förutseende och någon omsorg på att *organisera freden genom att på förhand taga mått och steg i syfte att, genom fredliga medel, lösa svårigheter och stridigheter af beskaffenhet att störa förhållandena stater emellan, hällre än att obetänksamt lemna allt åt de upphetsade lidelserna och åt stundens oberäkneliga slump?*»

På sådana skäl föreslog han och aflät underhuset en hemställan om underhandlingar med främmande makter, »åsyftande en förbättring af folkrätten och grundläggande af ett allmänt och *permanent* system af skiljedom mellan nationerna».

Är det rimligt att säga, att vårt land, om det sluter sig till denna tanke, detta arbete för fred på jorden och god vilja mellan nationerna, därmed degraderar sig till en lekboll för andra maktors rivalitet om ett mer eller mindre despotiskt förmynderskap, likt det som utöfvas öfver en icke ens half-

suverän stat, sådan som faraonernas pinade och plågade land?

En frejdad nordisk rättslärare, professor Aschehoug, yttrar om de skandinaviska försöken med skiljedomsstolar («voldgiftsretter») under unionstiden — försök som, i förbigående sagdt, gå tillbaka långt bortom 1397 — att emedan man ej upprättade någon »ständig auktoritet, de ej kunde förebygga tvistigheter, utan blott skulle söka att lösa dem, när de redan bragts till sin spets, och därför som oftast icke håller lyckades att uträtta något». Det är ett vitnesbörd, hemtadt från fjärran tider, om den bristfällighet i den hittills vanligaste skiljedomspraxis, hvilken skall afhjälpas i mån som den utveckling, vi talat om, röner framgång.

»Om du vill fred, så förbered kriget», är ett ordstäf, mot hvilket med full rätt kunde ställas den läran: »om du vill fred, så förbered freden». Vi skulle gärna sammanfatta de båda därhän: »bered dig, ej att angripa någon annan, men att försvara dig med vapenmakt, om du orättmätigt hotas, och sedan du fåfängt uttömt alla hederliga medel att själf undgå och att bespara din motståndare krigets skräck och olyckor; och freden förbereder du dess bättre, i ju större omfattning du med andra på förhand, innan tvist uppkommit och förblindande passioner bragts i svallning, aftalat om skiljedom, där-est du och din motpart skulle blifva ur stånd att på egen hand bilägga edert mellanhafvande».

Detta är, såvidt vi förstå, en den naturligaste tanke och önskan. Detta är den utveckling af skiljedomsidén, som nu ostridigt står på de internationella frågornas dagordning. Den har ju redan, i större eller mindre utsträckning, fått ett uttryck i många statsfördrags kompromiss-klausul. Vårt land t. ex. har i sina traktater med Spanien 1883, med Mejico 1885 godkänt den, i hvad angår tvist om tolkningen eller verkställandet eller följderna af någon kränkning af dessa traktater, samt i traktaten med Siam år 1868 förbundit sig till skiljedom, om det uppstår

»någon fråga eller tvistighet», hvilken som hälst utan något förbehåll, som ej på diplomatisk väg biläggas. Denna tanke och denna önskan fullföljas ju blott i och genom fredsvännernas sträfvande att mera allmänt och i större utsträckning, det är med minsta möjliga antal undantag*), till skiljedom förplikta staterna, emedan därigenom det hinder så vidt möjligt undanrödjes, hvarpå eljes en i sista stunden ifrågasatt fredlig uppgörelse kan stranda, nämligen på en upphetsning, som ej stäffas af på förhand träffadt aftal, af internationel heder, tro och lofven. Det kan ej vara någon förödmjukelse att obrottsligt hålla ett för vissa fall slutet aftal; men finnes ej aftalet, då kan spelrummet blifva fritt för den nationella högfärden och, framför alt, för de dåliga intressen som äro färdiga att taga de onda lidelserna i sin tjänst. Som vi veta, satt det hårdt att få till stånd traktaten i Washington 1871 om skiljedom i de frågor, som sammanfattas under benämningen Alabama-reklamationerna. Men sedan skiljedomstolen den 14 september 1872 fällt sitt utslag, den i så många hänseenden märkvärdigaste bland alla mellanfolkliga skiljedomar, så — trots de våldsamma angreppen i underhuset — ifrågasatte dock ingen, att England skulle undandraga sig att fullgöra hvad domstolen dömt. Äfven den engelske ledamoten af skiljedomstolen, sir Alexander Cockburn, som vägrat att underteckna domen, hade uttalat sin förhoppning, att engelska folket skulle respektera det domstolsutslag, som det otvunget samtyckt att underkasta sig, och betala ett skadestånd å 15¹/₂ millioner dollars i guld utom räntor.

*) I den Panamerikanska konferensens skiljedomstraktat undantagas blott sådana frågor, som enligt ena partens åsigt äro af deskaffenhet att »kompromettera hans oberoende», i hvilket fall skiljedom är frivillig från *den* partens sida, men, om den likväl medgifves, obligatorisk för den andra parten. De sutton stater, som voro i konferensen representerade, lära slutligen alla hafva antagit denna märkvärdiga traktat, som f. ö. inbjuder alla andra nationer att biträda den.

Skulle det nu vara förnedrande för dessa stora nationer och mäktiga stater att förutse och förbygga sådana omständigheter, som en annan gång kunde hindra ett aftal om skiljedom sådant som Washingtontraktaten? Sådant är tydligtvis icke den i Förenta staterna och England rådande allmänna meningen. Hvarför skulle det då vara förnedrande för en stat som Sverige? Och huru skulle St. Dagblad och »moskoviterna« därpå kunna taga sig anledning, nej icke blott det, utan »knappt kunna undgå att jämföra oss med Egypten»?

Vi befara, att St. Dagblad försett sig på ett uttryck, hvars verkliga betydelse det icke har gjort sig den mödan att undersöka.

Om Sverige med någon eller några makter skulle sluta öfverenskommelse, att uppstående tvister, som ej på vanlig diplomatisk väg kunna biläggas, rörande vissa i öfverenskommelsen angifna slag af frågor skola för all framtid, eller till så och så lång tid efter uppsägning af aftalet, eller under en viss tidrymd (t. ex. 20 år enligt den Panamerikanska skiljedomstraktatens föredöme, eller 30 år, såsom i förslaget till »permanent» skiljedomstraktat mellan Schweiz och Förenta staterna) hänskjutas till skiljedomstol, för hvars inrättning och förfaringssätt några regler meddelas, och hvilkens utslag båda parterna, vårt land och den eller den främmande makten, lofva att underkasta sig, så gifves för ett sådant aftal alls icke något egyptiskt föredöme. Och lika litet behöfva vare sig England och Förenta staterna, med anledning af den skiljedomstraktat som enligt tidningstelegrammen lär vara avslutad, eller de makter inom »de tre Amerika», hvilkas delegerade å den Panamerikanska konferensen i Washington 1889—90 undertecknade den af konferensen utarbetade skiljedomstraktaten, skämmas för en ur luften gripen jämförelse med Egypti land.

Det är ej nog, att vissa egyptiska domstolar stundom i dagligt tal kallas »internationella», för att detta uttryck skulle skapa en likhet i sak med mellanfolkliga arbitrage-domstolar.

II.

För vesterländska begrepp förefaller det utan tvifvel nu som det värsta oting, att i ett och samma land skulle få bredvid hvarandra bestå sidoordnade dels in- dels utländska jurisdiktioner, så att t. ex. af första instansens domstolar somliga hade att döma i tvister mellan inländske män, medan i andra, som egde att döma mellan utländske män eller mellan inländsk och utländsk part, domsrätten låge i främmande undersätars hand, de där äfven egde straffrätt öfver sina i landet bosatta eller vistande landsmän. Vi kunna ej annorlunda än som tillhörande svunna tiders barbari föreställa oss, att i Sverige engelsmän, tyskar eller andra främlingar skulle, i annat fall, än såsom sitt lands befullmäktigade representanter, vara undandragna det lands rättsskipning, till hvilket de inflyttat, ock i stället ega att, i större eller mindre utsträckning, lefva under hvar sin, af deras egna domare skipade nationella rätt, så till vida bildande stater i staten. Men andra tider, andra seder. I medeltiden var det ej ovanligt, att i stora vesteuropeiska handelscentra de främmande köpmannakolonierna lefde under en judiciel regim, som i nutiden skulle synas så orimlig — så i Montpellier, i London, i Brugge o. s. v. Det anföres exempel på, att å danska handelsorter tyska städers dit inflyttade medborgare åtnjöto egen jurisdiktion, medan i Norge de hanseater, som länge spelade mästare i Bergen, ej lagligen förvärfvat ett sådant privilegium, om de än faktiskt undandrog sig norsk jurisdiktion. Vi svenskar kunna ju ej glömma, att först

efter Brunkebergs-slaget det stadgandet i stadslagen upphäfdes, att stadsrådet skulle till hälften bestå af tyskar.

Det blef i Norden som annorstädes den i och med bevästheten af statsenheten växande statsmak- tens sak att faktiskt göra gällande och på samma gång genom förbättrad lagskipning rättfärdiga den *territoriella* jurisdiktionsprincipens utslutande värde.

I Österlandet hafva däremot af gammalt be- stått och fortfara ännu i dag andra förhållanden. De åt vestra Europas köpmän i Levanten beviljade rättskipnings- och andra privilegier gå århundraden tillbaka i tiden före den mest berömda af dessa »ka- pitulationer», den som ingick i det mellan konung Frans I och sultanen Soliman år 1535 afslutade för- draget. Från början ett *medgifvande*, blef denna för- mån sedermera ett *aftal*, genom hvilket åt franske konungens konsuler förlänades rätt att, i civila och kriminela mål, enligt sin religion och sin lag skipa rätt mellan franske undersåtar, med skyldighet för storherrens ämbetsmän att lemna handräckning till verkställighet af konsuldomstolens utslag med mera. Bland de många öfverenskommelserna af dylikt slag kunna vi ju erinra oss sjette artikeln i handels- och navigationstraktaten mellan Sverige och Ottomaniska Porten den 10 januari 1737: »— — men om emellan de svenske tvist uppkommer, dömes och afgöres den- samma af deras legater och konsuler, och må ingen domare eller betjent af ottomaniska riket sig härvid intränga; efter sine egne lagar och författningar må- ge de sina tvister sluta och afgöra».

Kapitulationerna gälde naturligtvis i Egypten, som var rätt och slätt en provins af Turkiska riket intill dess, efter Mehemet Alis resning och hans son Ibrahim paschas namnkunniga segrar öfver sultan Mahmuds härar, de mot Frankrike koaliserade fyra stormakternas traktat af den 15 juli 1840 åstadkom en af dessa, på nya förvecklingar fruktbara halfva eller mindre än halfva afgörelser, som synas vara diplomatiens regel i alt hvad hörer till den östeuro-

peiska frågan. Under sakernas nya ordning, som gjorde det i Mehemet Alis familj ärftliga Egypten halvesuveränt — det har dock numera altför många förmyndare för att rätt förtjena den benämningen — fortför kapitulationernas regim.

Men bredvid denna hade uppkommit och grep omkring sig en sedvanerätt, som de i landet bosatta europeerna och deras målsmän, konsulerna, ville hafva betraktad såsom lika väl grundad och giltig, som de traktatsmässigt aftalade förmånerna, så att ej blott tvister mellan främlingar af olika nationalitet drogos under svarandens konsulardomstol och hans hemlands rätt, utan det ock kom därhän att tvister mellan infödingar och utlänningar ej utan vidare hörde under den territoriella rätten och lagskipningen, utan bragtes under svarandens lag och domstol. Här funnos 17 konsulära jurisdiktioner, hvarifrån vanligen kunde appelas till högre domstolar i europeiska länder, hvarförutom det var altför vanligt, att rättsökande förbigingo domstolarna och i diplomatisk väg ansatte regeringen. Konfusionen blef mer och mer outhärdlig, i mån som flere omständigheter, bland andra öppnandet af Suez-kanalen, gånge de europeiska kolonierna i Nillandet en med handelns utveckling alt mera växande betydighet. Många af samtidens förnämsta europeiska rättslärde erkände oförbehållsamt tillståndets odrägliga beskaffenhet och det trängande behovet af en allvarlig reform. Den är nödvändig, yttrade t. ex. Asser, professor vid Amsterdams högskola, sedermera ledamot af holländska statsrådet, den är nödvändig »såväl i regeringens och de inföddas intresse, som de utlänningars, hvilka äro bosatta i Egypten eller ock blott hafva handelsförbindelser med detta land».

* * *

Den berömde folkrättslärarens mening skiljer sig ej i principen från den, som en af Egyptens mest betydande statsmän, Nubar pascha, några år förut

yttrat i ett utlåtande till Kediven (1867), hvilket väl får räknas såsom utgångspunkten för den egyptiska rättsskipningsreformen. Efter långvariga förhandlingar med de intresserade makterna trädde reformen i kraft 1876, till en början på fem år; öfverenskomsten har sedermera gång efter annan förnyats på samma tidslängd, senast 1894 intill $\frac{1}{2}$ 1899. Efter denna reform är rättsskipningens organisation, i största möjliga korthet framsteld, följande:

Bredvid hvarandra bestå fyra jurisdiktioner, 1) de inhemska domstolarna, ombildade 1883, hvilkas kompetens gäller civila och kriminella mål mellan infödingar, — appellationsdomstol i Cairo, 2) konsulardomstolarna, som fortfarande ega att i brottmål och tvistemål (med undantag för »immobiliera» frågor) döma hvar sina landsmän, 3) de domstolar, som afgöra alt hvad till *status personarum* (civilstånd, arf m. m.) hör, och hvilka äro för utländingar resp. konsulat, för muhammedaner vederbörande kadi, för icke-muhammedanska undersåtar deras patriarkat, samt slutligen 4) de nya *blandade domstolarna*.

De sistnämnda döma i civila och kommersiella saker, dels mellan infödingar och utländingar, dels mellan utländingar af *olika* nationalitet, dels uti immobiliera frågor mellan utländingar af *samma* nationalitet, medan i öfrigt hvad till utländske rättssökandes personella statut hör fortfarande ligger under den konsulära domsrätten. I brottmål hafva de en mycket inskränkt kompetens, nämligen begränsad till »förseelser» (*contraventions*) och några få slag af brott (*crimes et délits*).

De blandade domstolarna äro 3 af första instansen och 1 appellationsdomstol, hvilkas ledamöters flertal äro utländingar, — appellationsrätten i Alexandria består af 8 utländingar och 5 inländske män. Ordförandeskapet tillkommer nominelt en inländsk man, reelt en af och bland de utländske ledamöterna vald president. Bestämmelserna om åklagaremakt, advokatstånd, domstolsbiträden, disciplin kunna vi förbigå.

Dessa blandade domstolar, hvilkas ledamöter nämnas af den egyptiska regeringen — de kunna ej utan sin regerings tillstånd mottaga uppdraget — och äro oafsätt-

liga, kunna ju således kallas »internationella» med hänsyn till sin sammansättning, men äro det visserligen icke i annan mening, såsom skiljedomstolarna i statstvister.

De blandade domstolarna döma efter kodifierad rätt, de af en fransk jurist utarbetade lagböckerna: civillag, handelslag, civil och kommersiell rättegångsordning. En verksamhet som *skiljedomstolar* tillkommer dem icke.

Det är ju för öfrigt karakteriserande för en skiljedomstols karakter, att dess funktion beror af ett *aftal* mellan parterna, och att den ej är bunden af den lagtext, efter hvilken en vanlig domstol dömer, om än den förres sammansättning och kompetens samt dess utslags exigibilitet kunna regleras af den inhemska civillagstiftningen. Jämför man åter de egyptiska blandade domstolarna ej med skiljenämnder i enskildas tvister, utan med de internationella skiljedomstolarna för rättskonflikter mellan stater, så bero dessas tillkomst, inrättning, procedur, kompetens af *aftal* mellan de tvistande; de hafva ej någon lagbok att döma efter, och det torde få räknas för undantag, att såsom i Alabama-frågan parternas *aftal* om skiljedomstol uppstälde vissa formulerade normer (de bekanta »tre reglerna»), hvilka jämte därmed ej oförenliga folkrättsprinciper domstolen hade att iakttaga, samt att likaledes för arbitrage-förfarandet mellan Chile å ena och flere europeiska makter å andra sidan angående skadeståndsfördringar härrörande från Chiles fyraåriga krig med Peru och Bolivia några allmänna rättsnormer på förhand fastställes. Hvad slutligen angår exigibiliteten, så ega de egyptiska domstolarnas utslag en till verkställighet förbindande kraft; under det uppfyllelsen af en skiljedom mellan nationer beror af parternas heder och goda vilja att hålla ett *aftal* och inlösa sitt gifna ord.

* * *

Vi fråga nu, huru den egyptiska rättskipningen skulle kunna »jämföras» med mellanfolklig skiljedom enligt föredömet af t. ex. den engelsk-amerikanska traktaten. Och när vi »skandinaver» af St. Dagblad varnas att ej ådraga oss den skymfliga

jämförelse med Egypten, som påstås blifva nästan oundviklig, därest vi ansluta oss till nutidssträfvan- det för en »permanent», d. ä. en på förhand öfver- enskommen och i vissa former ordnad internationel skiljedom, så kan väl den förebrående varningen ej drabba oss mer än Englands och Förenta staternas folk? Först i det fall, att vårt land, med afvikelse från den territoriella jurisdiktionsprincipen, läte »blandade domstolar» af ungefär den beskaffenhet, som här ofvan beskrifvits, tillegna sig större eller mindre del af de nationella domstolarnas kompetens, blefve den angifna jämförelsen berättigad. Men om någonting sådant är ju ej och har ju aldrig varit fråga i arbetet för mellanfolklig skiljedom mellan stater eller i de fall, sannolikt uppgående till ett halft hundra ensamt i detta århundrade, då inter- nationel skiljedom anlitats i stället för våldets råa och rättsvidriga afgörelse af konflikter mellan stater.

Om Egypten ännu, trots alla sina förutsättnin- gar att kunna och tendenser att vilja rycka upp i linie med den vesteuropeiska civilisationen, befinner sig i den internationelt osjelfständiga, förödmjukande ställning, som St. D. antyder genom sin föraktfulla ton, så beror det ju icke deraf, att Egypten med en eller flere stater slutit aftal om eventuel skiljedom i alla eller vissa slags uppkommande tvister och att *detta* är anledningen eller en af anledningarna till dess förnedringstillstånd. Tvärtom, den stackars myndlingen kan ju ej, såsom England och Förenta staterna sinsemellan, såsom vårt land och de andra skandinaviska länderna med någon främmande makt, förhandla på jämlik fot med någon af sina förmyndare och, i någon traktat vare sig om skiljedom eller annat, upprätthålla sin suveränitet. Men därmed förfaller ju den förutsättning, hvarförutan jämförelsen ej eger någon logisk rimlighet och berättigad saklig mening.

Vi våga därför hoppas att få påräkna vår kollegas medverkan till att dana en allmän opinion för Sveriges och hela »Skandinaviens» anslutning till nutidssträfvandet att genom skiljedomsaftal förekomma krig. Såvida ej vår kollega alldeles förkastar skiljedomstanken, hvilket vi ingalunda antaga, så förstå vi ej, att han kan hafva något att anmärka mot, att den tillfälliga och osäkra användningen af detta medel utbytes mot ett mera tillförlitligt, nämligen genom förpligtande aftal på förhand, innan tvist uppkommit och den ömsesidiga förbittringen börjar oemotståndligt drifva hän emot krig. Hvarför man håller detta för en lika naturlig som önskelig utveckling af den internationella skiljedomens stora tanke, ha vi förut sagt. Men vi skola här upprepa det med Richard Cobdens ord i hans tal i underhuset den 12 juni 1849. Erinrande om Oregon-frågan 1846, om Pritchard-affären ett halft årtionde tidigare, om den förfärliga upphetsning, som stundom syntes kunna endast i blod dämpas, för att efterlemnna hämndtankar och utsigt till en ny blodsutgjutelse, yttrar han bl. a.: »Det är för att undanrödja denna fara, för att förekomma dåliga lidelsers och nationella fördomars inblandning, som jag önskar att i förväg åtgärd vidtages för biläggande genom skiljedom af uppstående tvist».

När sir Henry Richard ett fjerdedels sekel senare i hufvudsak återupptog Cobdens motion och lyckades vinna underhusets godkännande af förslaget, utgick han från samma synpunkt. Och i samma anda skrifva folkrättslärarne, t. ex. Carlos Calvo: »De goda tjenster, skiljedomen gjort uti internationella förhållanden, berättiga de rättslärdes och filosofernas enstämmiga önskan att se nationerna, till förlikande af deras tvister, anlita skiljedom, men hädanefter ej tillfälligt och fakultativt, utan för att förekomma tvister, i det de betrakta skiljedomsinstitutionen såsom en permanent och ojäfvig makt.»

Kan väl detta i slutet af nittonde seklet anses för annat än en, såsom vi sagt, alldeles naturlig och önskvärd utveckling af hvad folkrättens grundläggare Hugo Grotius för tvåhundra sjuttio år sedan lärde och förmanade, att i all synnerhet äro kristliga konungar och stater förpligtade att biträda skiljedomens väg för att undvika krig?

A. H.
